

**BEZPIECZNE
PRZEKRACZANIE
PROGU
SIERPNIOWEGO**

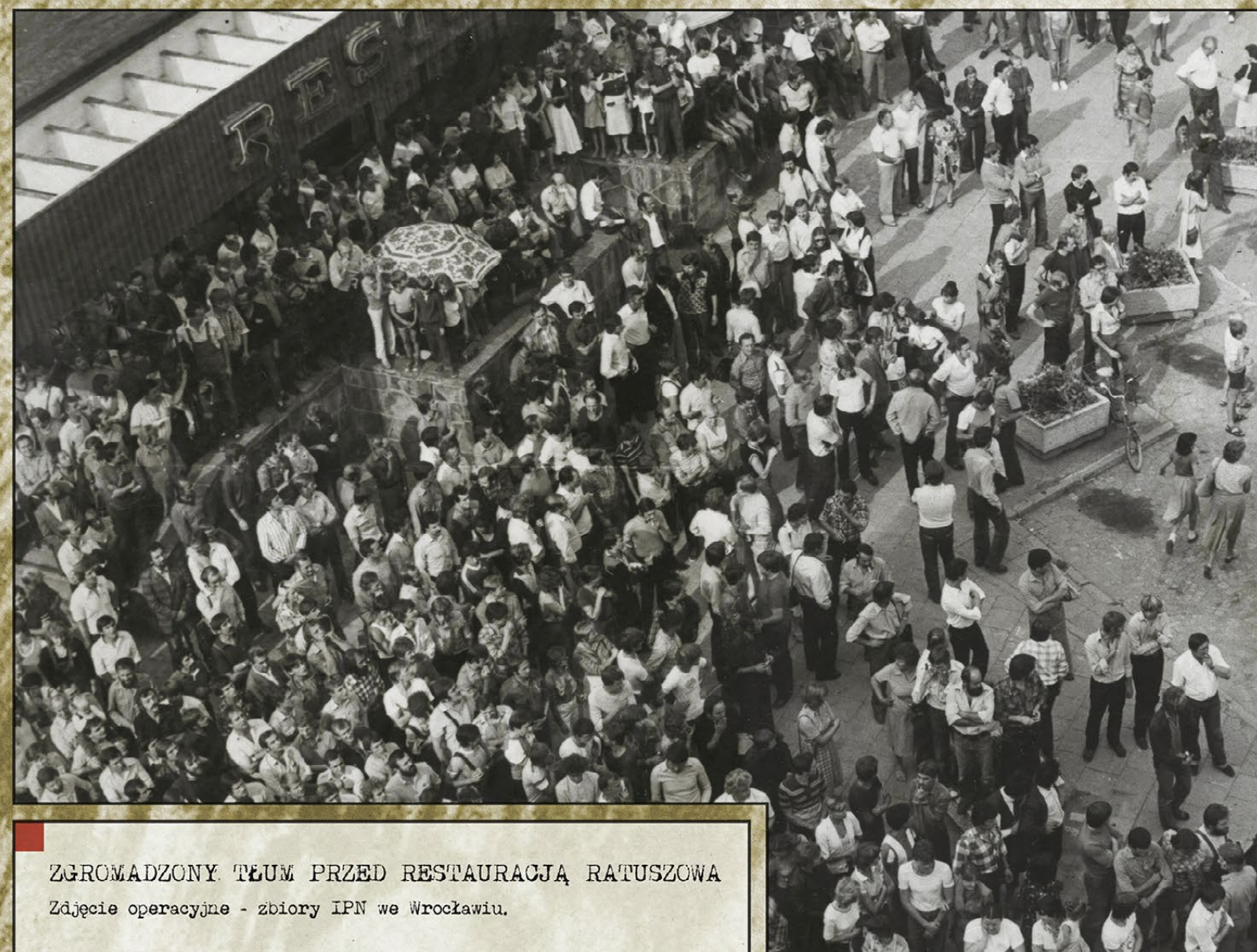
LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 15.20 - 15.40

POCZĄTKI SKŁADANIA KWIATÓW NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

TEUMY PRZED UŁOŻONYM KRZYŻEM
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

TEUMY PRZY KRZYŻU (PL. WOLNOŚCI)
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

ZGROMADZONY TEUM PRZED RESTAURACJĄ RATUSZOWĄ
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

TEUM NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

WYCHODZĄCY TEUM OD UL. GRODZKIEJ NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 15.40 - 16.00

Fot. Krzysztof Raczkowiak

„Pluton ZOMO przed akcją. Lubin - Rynek naprzeciwko sklepu rybnego i księgarni.” - Ryszard Bober.

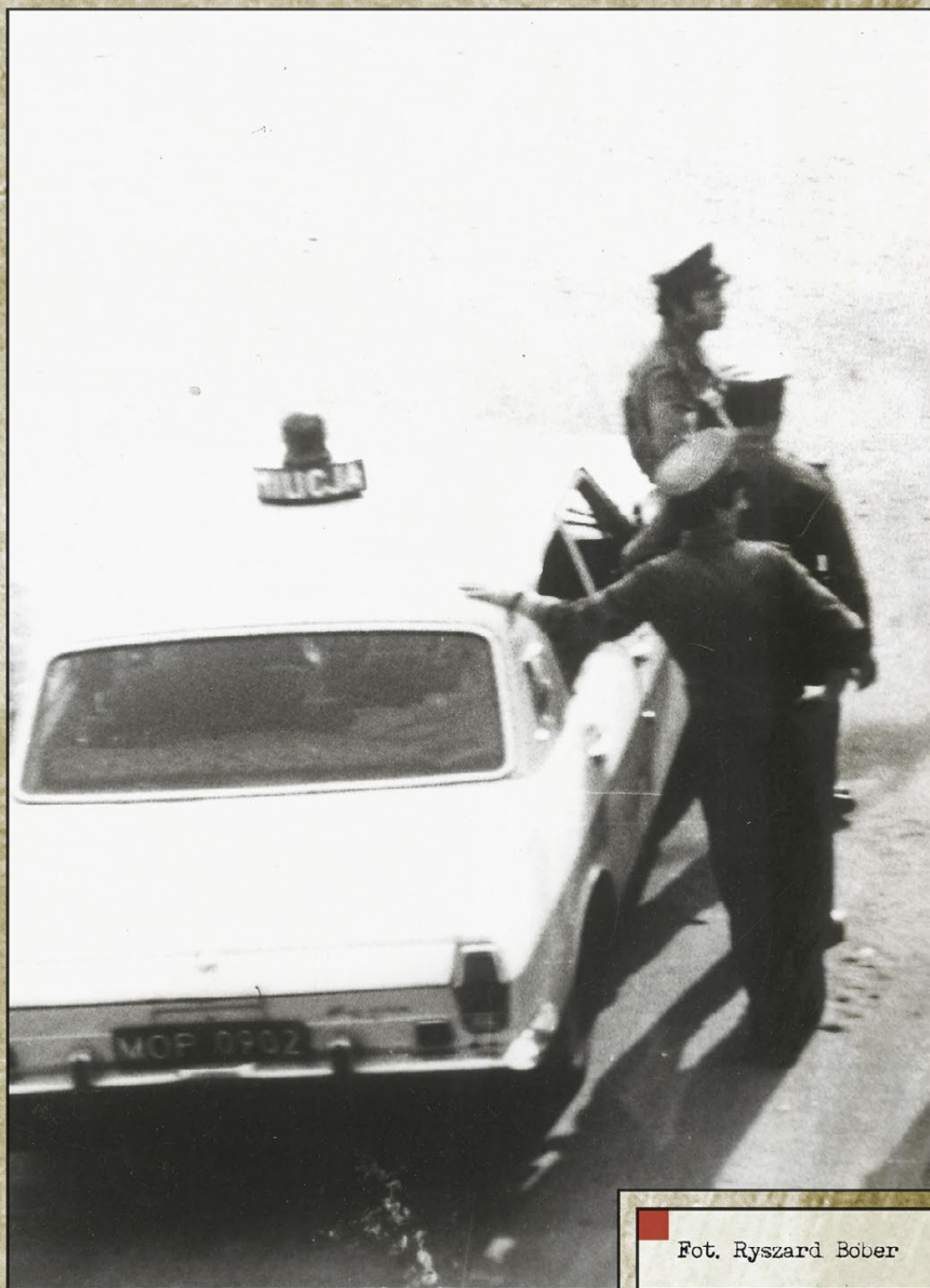
Fot. Ryszard Bober

„Oprócz ludności przybyły na manifestację siły MO, ZOMO i ORMO. Na zdjęciu pluton ZOMO przed akcją. Lubin - Rynek.” - Ryszard Bober.

TEUM NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.00 - 16.20

Fot. Ryszard Bober

ROZPROSZONY TEUM NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

Fot. Ryszard Bober

„O godz. 16⁰⁰ odśpiewano hymn i rozpoczęto skandowanie haseł. Główna grupa organizatorów i członków Solidarności znajdowała się w okolicach popiersia-rzeźby obok optyka. ZOMO rozpoczęło obrzucanie i ostrzeliwanie ludzi granatami łzawiącymi, Lubin-Rynek.” - Ryszard Bober.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.00 - 16.20

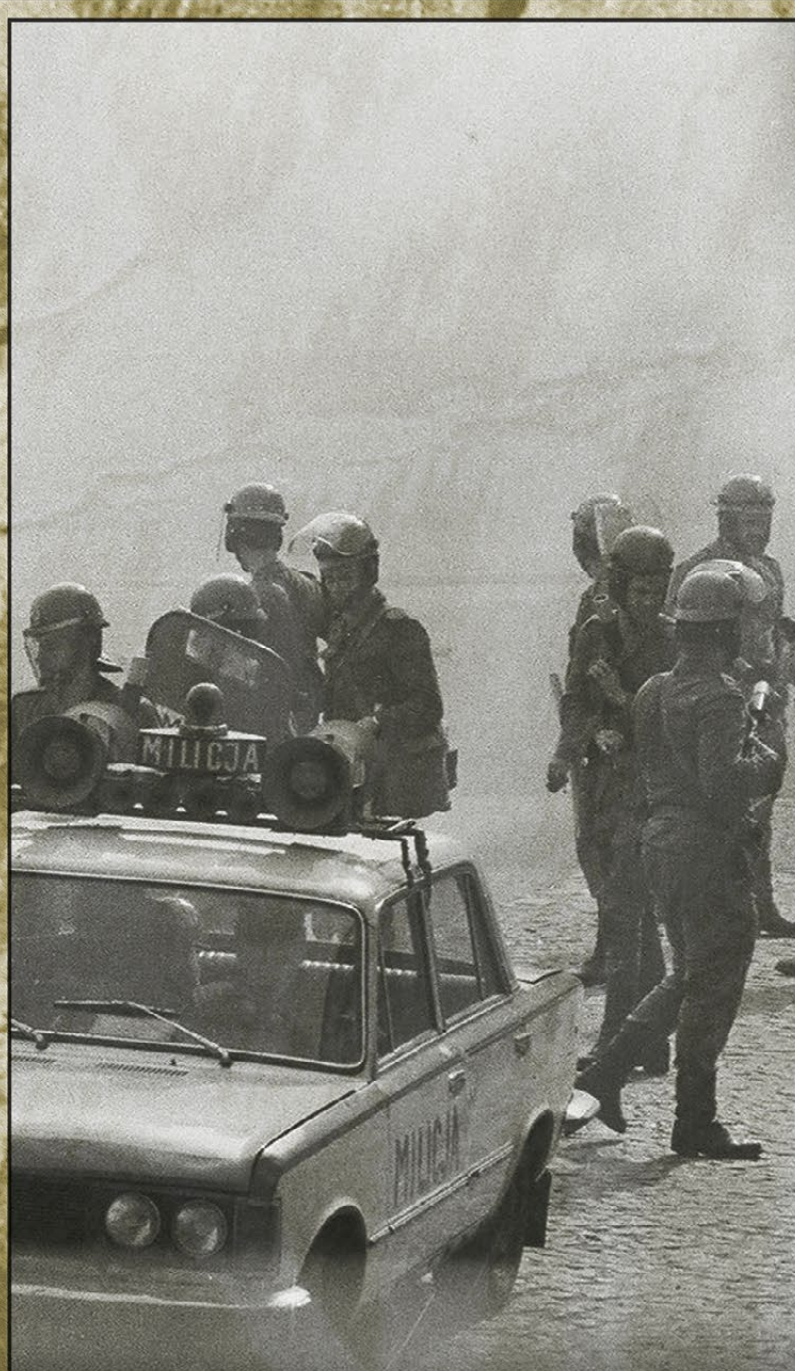
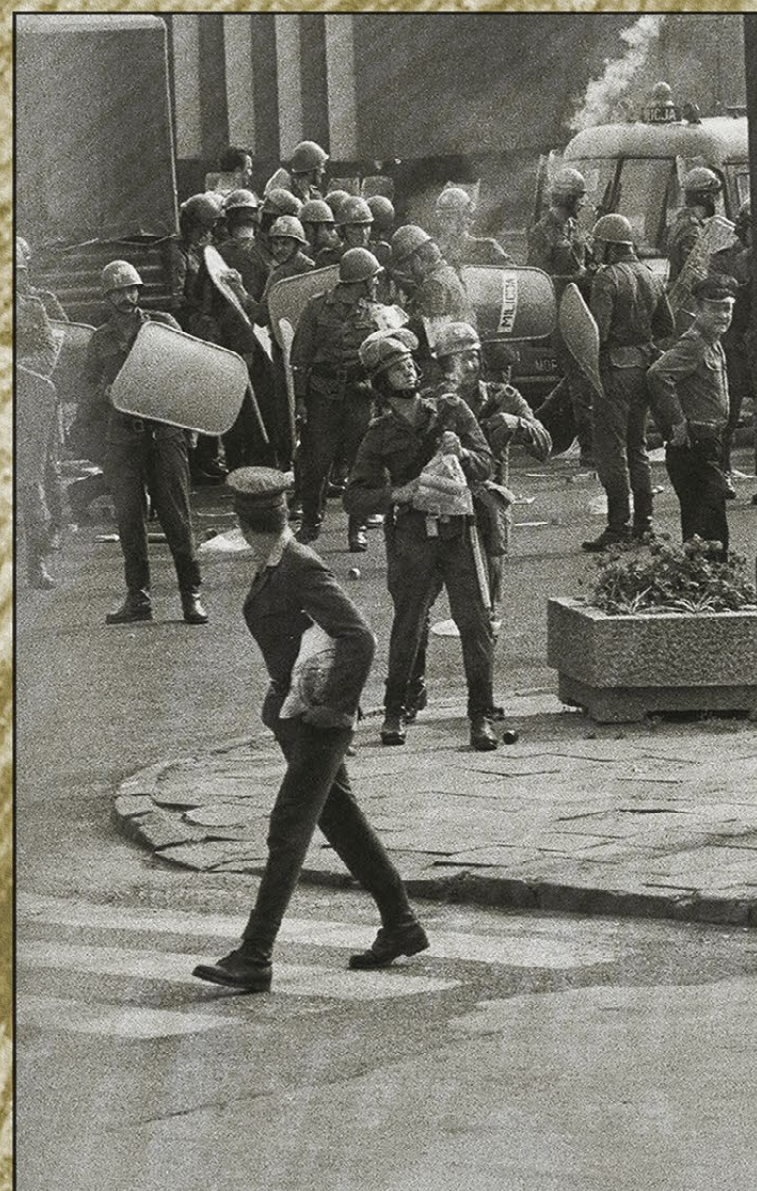
Fot. Krzysztof Raczkowiak

„Rynek. Oddziały ZOMO próbują wyprzeć demonstrantów w boczne uliczki.” - Krzysztof Raczkowiak.

GRUPY LUDZI NA UL. KOŁATAJA
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.00 - 16.20

Fot. Krzysztof Raczowski

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.20 - 17.00

Fot. Ryszard Bober

„Lubin - Rynek. ZOMO ruszyło do akcji wspierane przez samochody z działkami. Wypierają ludzi w ul. Ścinawską w dół obok 'baru'” - Ryszard Bober.

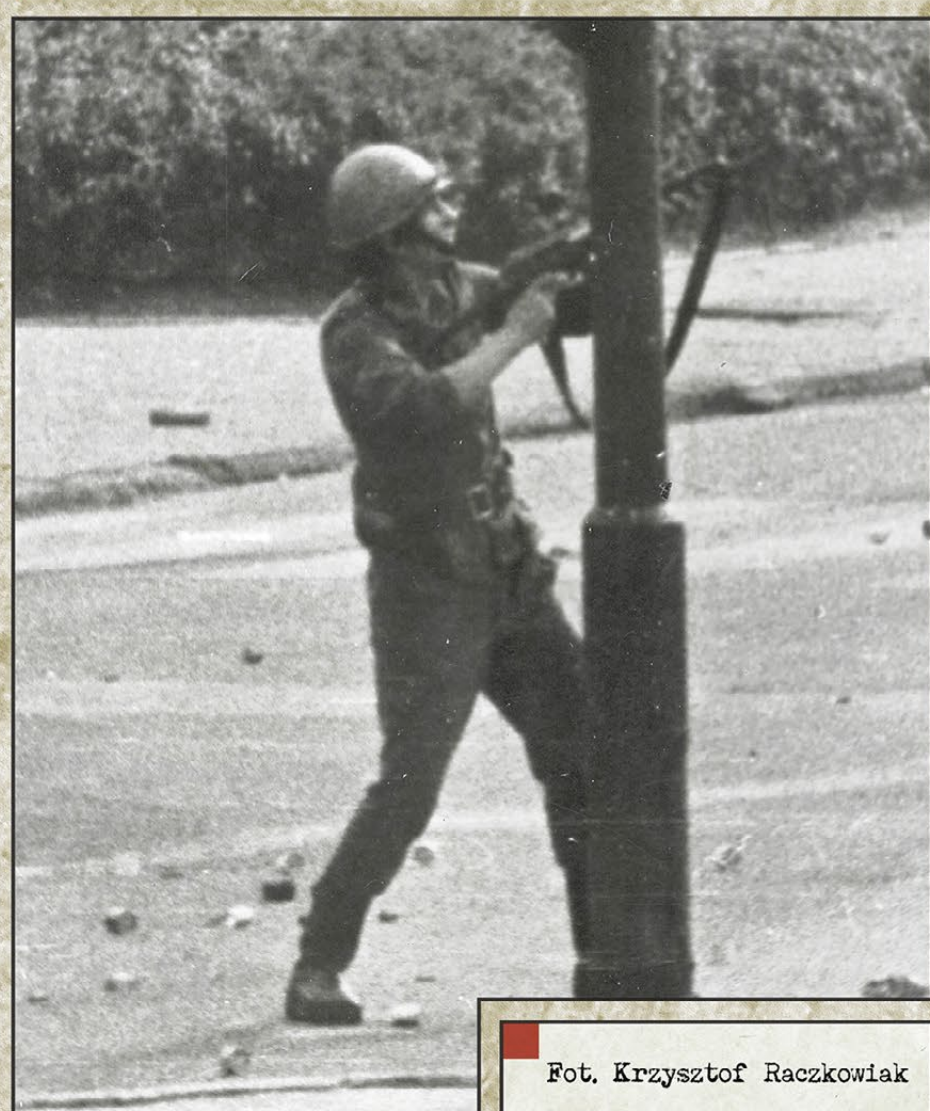

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.20 - 17.00

„Rynek. Według mnie to pierwszy zomowiec, który zaczął strzelać w Lubinie. Oddał kilka pojedynczych strzałów do grupki młodych ludzi stojących na dachu bloku na rogu Rynku (wtedy pl. Wolności) i ul. Odrodzenia.” - Krzysztof Raczkowski.

FRAGMENTY ZAJŚĆ NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

Fot. Krzysztof Raczkowski

ZGRUPOWANY ODDZIAŁ MO NA PL. WOLNOŚCI
Zdjęcie operacyjne - zbiory IPN we Wrocławiu.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.20 - 17.00

„Lubin, ul. Ścinawska. ZOMO ostrzeliwuje z granatników ludzi granatami, a Ci z kolei odrzucają im to z powrotem.” - Ryszard Bober.

Fot. Ryszard Bober

„Efekt strzelania granatami kławiącymi. Białe plamy to dym z granatów.” - Ryszard Bober.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.20 - 17.00

„Rynek, Ratusz. Do akcji dołącza oddział ROMO.”
- Krzysztof Raczkowski.

„Ul. Mieszka I (wówczas ul. Ścinawska). Zdjęcie wykonane wychodząc z klatki schodowej bloku, którego front wychodzi na Rynek. Ul. Ścinawską przemieszczał się oddział ZOMO. Kiedy podniosłem do oka aparat, trzeci od lewej zomowiec sięgnął do pasa, odpiął kaburę i wystrzelił w moim kierunku w chwilę po zrobieniu tego zdjęcia. Na moje szczęście, pocisk utknął w daszku nad klatką schodową.” - Krzysztof Raczkowski.

Fot. Krzysztof Raczkowski

„Mieszka I (wówczas ul. Ścinawska). Do rozprzeczania demonstrantów wykorzystywano wóz bojowy Państwowej Straży Pożarnej.” - Krzysztof Raczkowski.

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.20 - 17.00

„Lubin tonie w gazie. Ludzie uciekali z mieszkań z małymi dziećmi. Nie można było wytrzymać. Duszono się, płakano. Wiele osób zatrzymano właśnie dlatego, że wyszli na ulice. W mieście jeszcze po 2 tygodniach czuć było gaz. Spaliło się kilka mieszkań od świece i granatów, które po wystrzeleniu z granatników przelatwały przez szyby do wewnątrz. W TV pokazano to i zapisano na konto wandal i chuliganów niszczących mienie - i nieważne, że było to VI czy IX piętro.” - Ryszard Bober.

Fot. Ryszard Bober

„Lubin - Rynek opanowany przez ZOMO.” - Ryszard Bober.

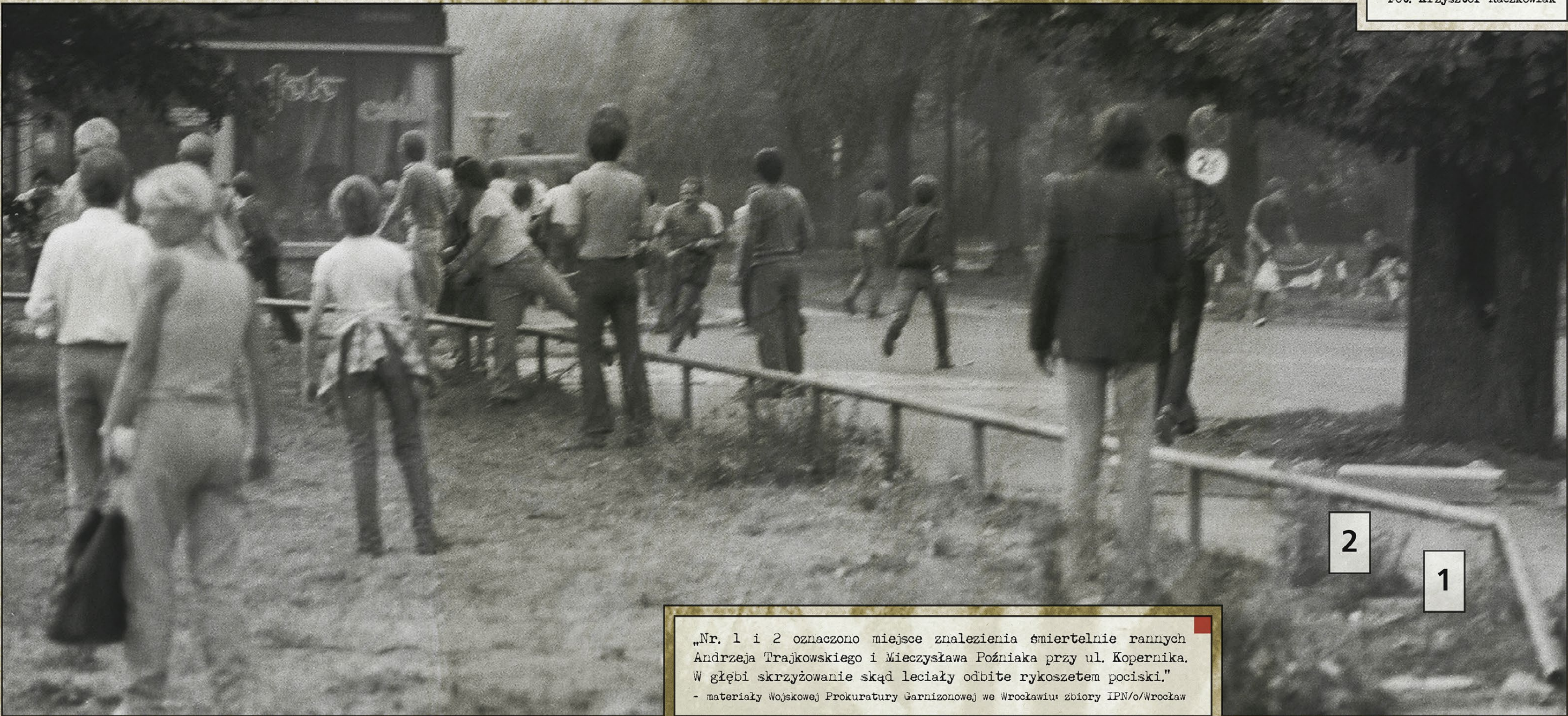
LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 16.45 - 17.00

Fot. Krzysztof Raczkowski

Fot. Krzysztof Raczkowski

2

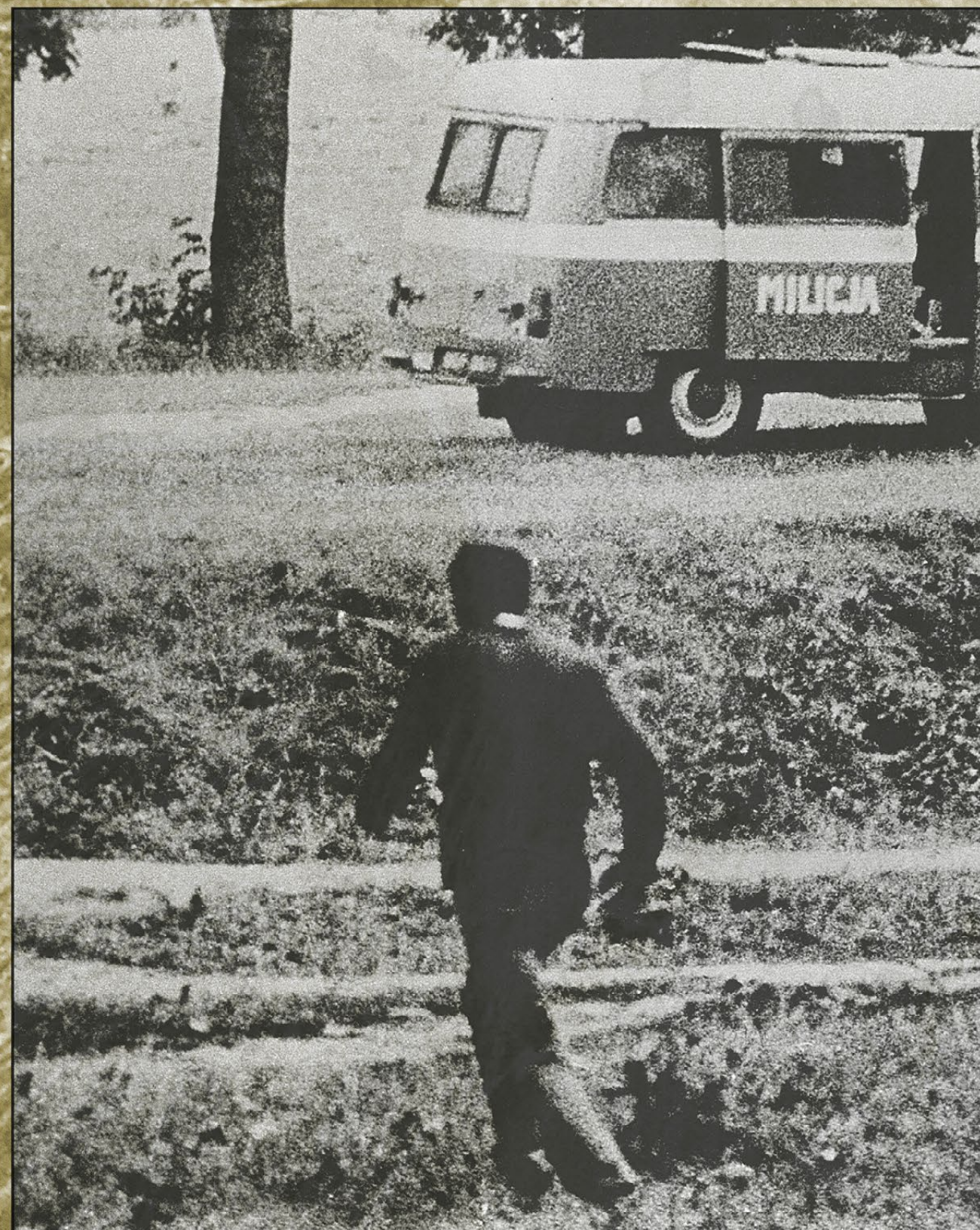
1

„Nr. 1 i 2 oznaczono miejsce znalezienia śmiertelnie rannych
Andrzeja Trajkowskiego i Mieczysława Poźniaka przy ul. Kopernika.
W głębi skrzyżowanie skąd leciały odbite rykoszetem pociski.”
- materiały Wojskowej Prokuratury Garnizonowej we Wrocławiu: zbiory IPN/o/Wrocław

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 17.00 - 17.30

„Mostek na potoku Baczyna. Ludzie nachylają się nad śmiertelnie rannym Michałem Adamowiczem.” - Krzysztof Raczkowiak

„Na łąkach pojawiają się tzw. rajdujące nyski, z których zomowcy strzelają do osób niosących Michała Adamowicza.” - Krzysztof Raczkowiak

„Czterech mężczyzn niesie śmiertelnie rannego Michała Adamowicza. Biegą w kierunku ówczesnej ul. Zawadzkiego (dzisiaj Paderewskiego).” - Krzysztof Raczkowiak

Fot. Krzysztof Raczkowiak

„Ówczesna ul. Zawadzkiego (dzisiejsza ul. Paderewskiego) w pobliżu ronda. Niosący śmiertelnie rannego Michała Adamowicza zatrzymują białego fiata 125p. Jego kierowca zawozi Adamowicza do szpitala.” - Krzysztof Raczkowiak

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 17.30 - 19.00

„Widok na błonia pomiędzy centrum a osiedlem Świerczewskiego. Na pierwszym planie „rajdująca” po mieście kolumna milicyjna, z której strzelano wszędzie i do wszystkich.” - Krzysztof Raczkowiak

Fot. Krzysztof Raczkowiak

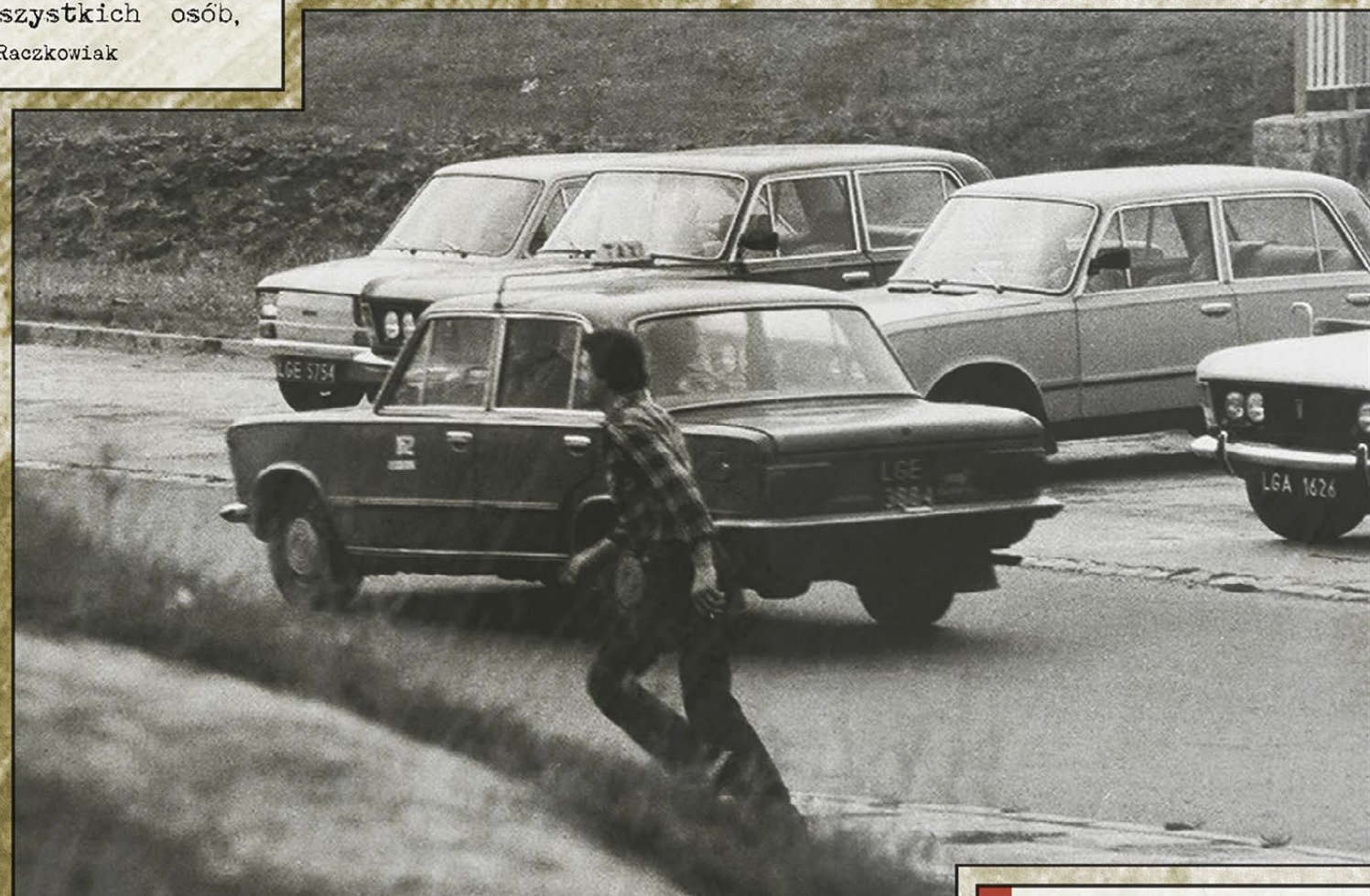

„Ul. Kopernika w pobliżu skrzyżowania z ul. Odrodzenia. Jak widać podejmowano próby blokowania możliwości „rajdowania” po mieście milicyjnymi „sukami.” - Krzysztof Raczkowiak

LUBIN, 31 VIII 1982 r. Godz. 17.30 - 19.00

„Osiedle Swierczewskiego (ul. Sikorskiego). Jedna z nysek, z których strzelano do demonstrantów i wszystkich osób, jakie pojawiły się w polu widzenia,” - Krzysztof Raczekowiak

Fot. Krzysztof Raczekowiak

LUBIN, 1 IX 1982 r. Przed południem

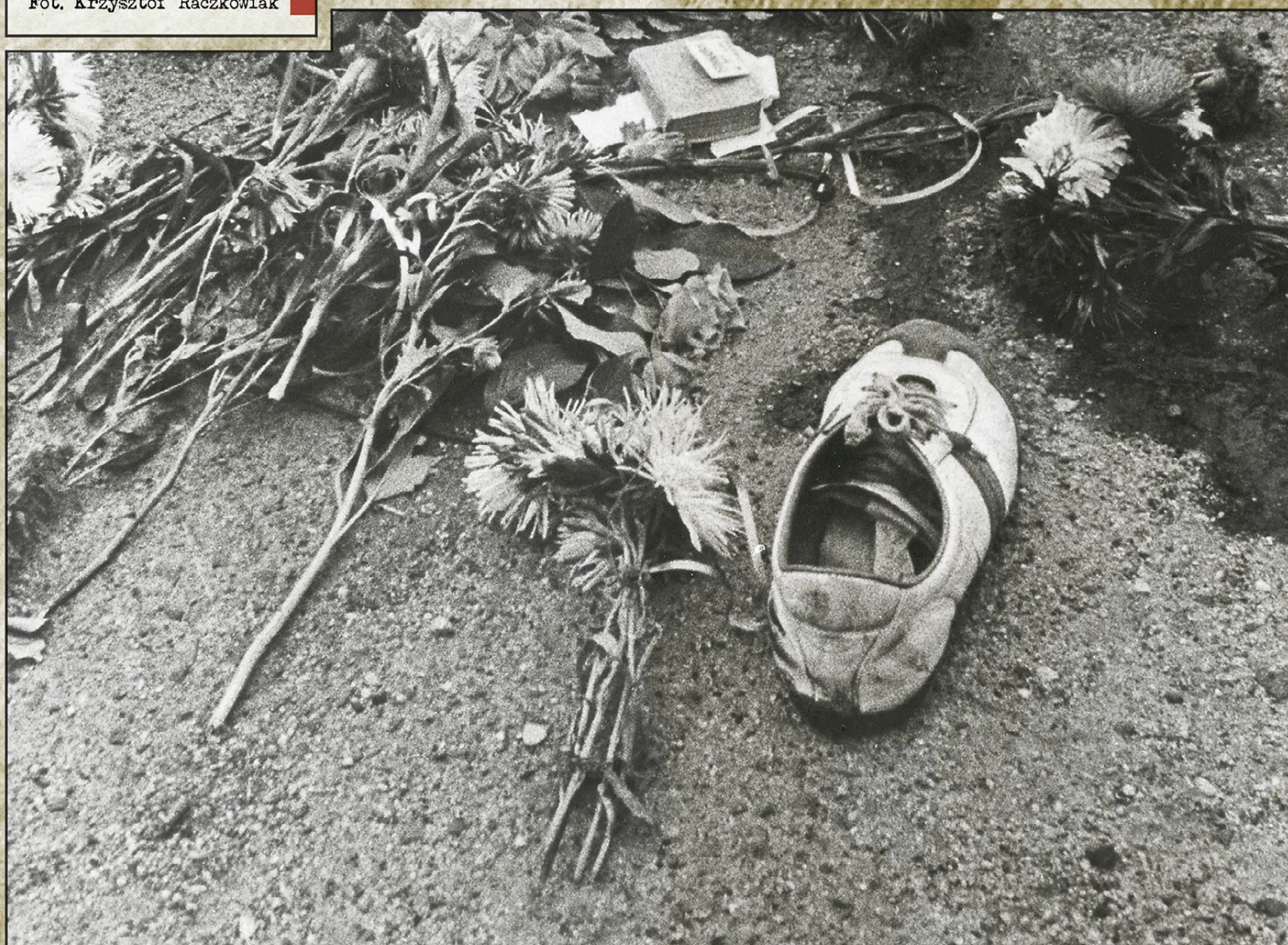

Fot. Krzysztof Raczkowiak

„Ul. Kopernika. Symboliczna mogiła w miejscu gdzie zastrzelono Andrzeja Trajkowskiego i Michała Poźniaka.”
- Krzysztof Raczkowiak.

Fot. Krzysztof Raczkowiak

Fot. Ryszard Bober

„Tu postrzelono chłopaka. Pozostał tylko adidas. Jest w tej chwili kaleką. Wtedy myślano, że nie żyje.”
- Ryszard Bober.

LUBIN, 1 IX 1982 r. Przed południem

Fot. Ryszard Bober

„W kolejce by oddać cześć, złożyć kwiaty, zapalić znicz.”
- Ryszard Bober.

Fot. Krzysztof Raczowski

Fot. Ryszard Bober

„Mostek. Miejsce śmierci Michała Adamowicza.”
- Ryszard Bober.

LUBIN, 1 IX 1982 r. Przed południem

Fot. Krzysztof Raczekowiak

„Miejsce postrzelenia jednego z uczestników manifestacji - „Na honor naszego społeczeństwa miasta Lubina przyrzekamy, że pomścimy Waszą honorowo rozlaną krew i oddane życie.” - Ryszard Bober.

Fot. Ryszard Bober

Fot. Krzysztof Raczekowiak

Fot. Ryszard Bober

„Miejsce gdzie zginął między innymi Andrzej Trajkowski. Naprzeciw pijalni piwa - „Renizy.” - Ryszard Bober.

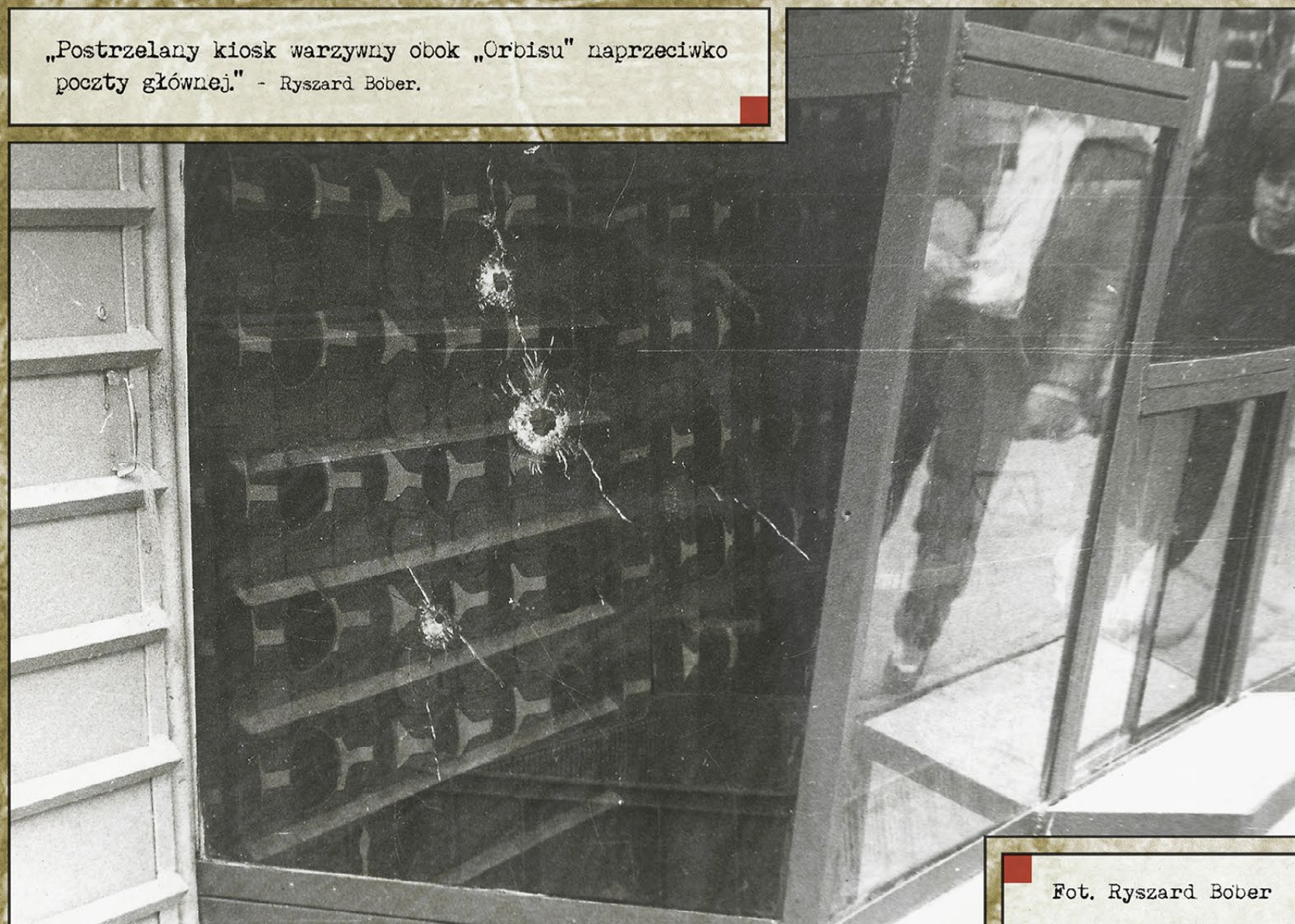

LUBIN, 1 IX 1982 r. Przed południem

„Ul. Odrodzenia. Ślady po kulach na kiosku
warzywno-owocowym.” - Krzysztof Raczekowiak.

Fot. Krzysztof Raczekowiak

Fot. Ryszard Bober

„Ul. Piastowska. Ślady po kulach.”
- Krzysztof Raczekowiak.

LUBIN, 1 IX 1982 r. Godz. 16.00 - 16.30

Fot. Krzysztof Raczekowiak

„Al. Niepodległości. Marsz protestacyjny.”- Krzysztof Raczekowiak.

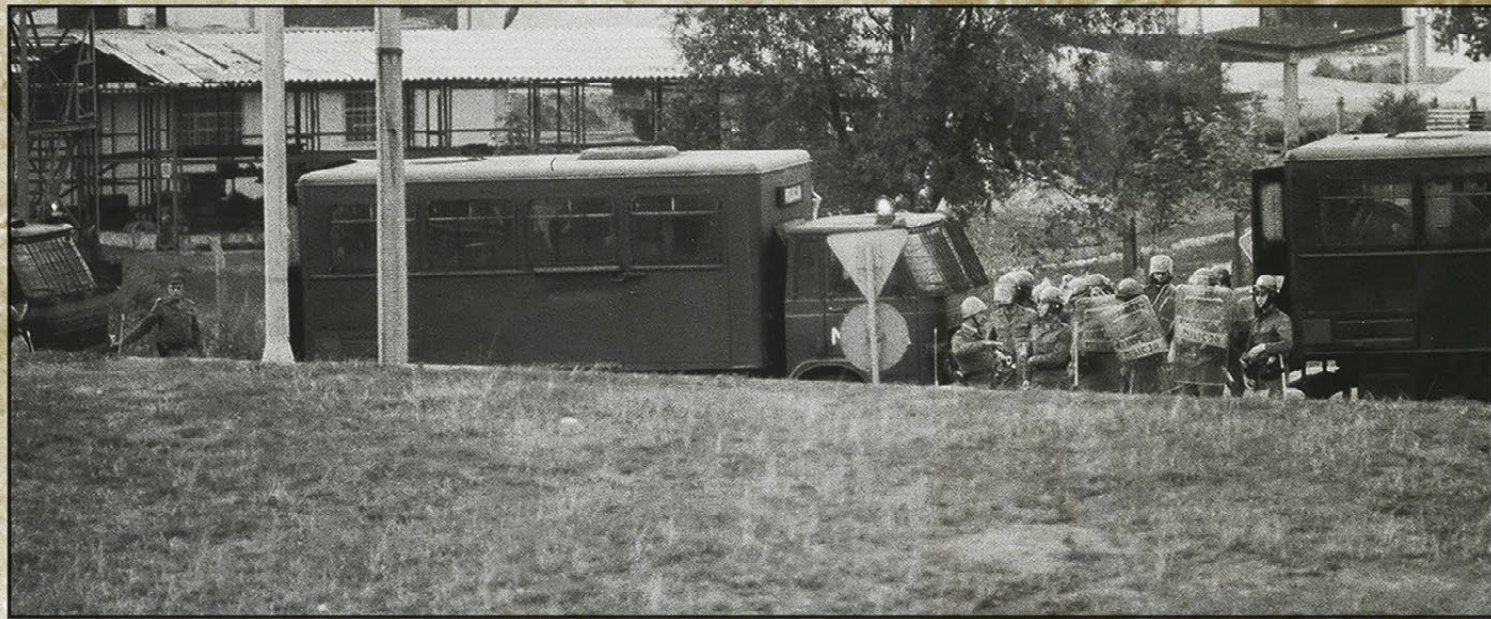
LUBIN, 1 IX 1982 r. Godz. 16.00 - 16.30

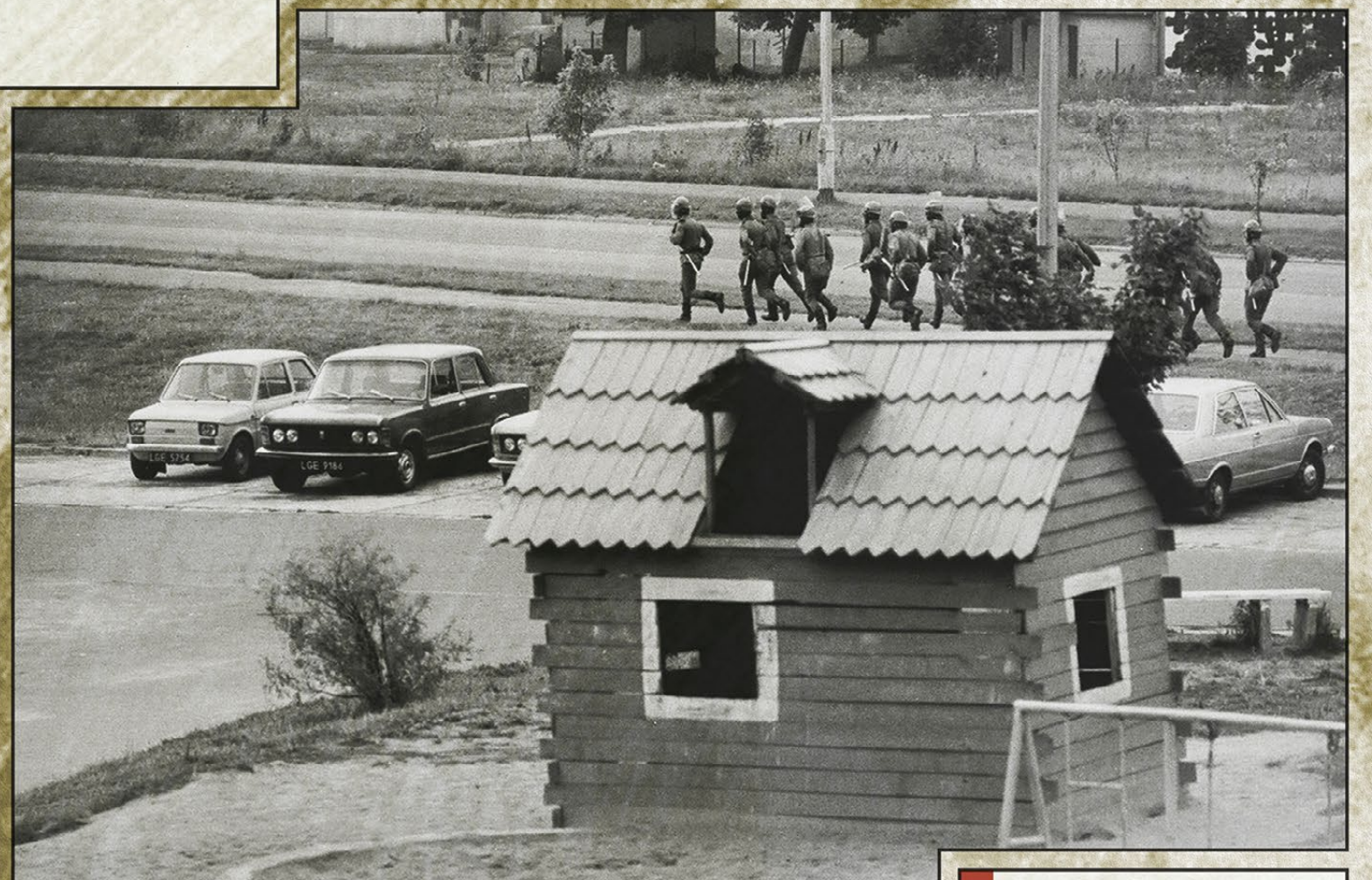
Fot. Krzysztof Raczekowiak

„Al. Niepodległości (w tle szpital). Marsz protestacyjny.”
- Krzysztof Raczekowiak.

LUBIN, 1 IX 1982 r.

„ZOMO przygotowuje się do wkroczenia na osiedle Świerczewskiego.” - Krzysztof Raczkowiak

Fot. Krzysztof Raczkowiak

„Osiedle Świerczewskiego. ZOMO wchodzi w głąb osiedla.” - Krzysztof Raczkowiak

LUBIN, wrzesień 1982 r. Materiały Wojskowej Prokuratury Garnizonowej we Wrocławiu; zbiory IPN we Wrocławiu

„Widok ogólny placu Wolności w kierunku ul. Odrodzenia. Nr 1 oznaczono miejsce układania z kwiatów symboli sakralnych. Było to hasłem do gromadzenia się demonstrantów.”

„Ul. Odrodzenia od strony pl. Wolności.”

„Widok na budynek przy ul. Piastowskiej nr 7. Od strony placu Wolności, w głębi mur zabytkowy.”

„Budynek przy ul. Piastowskiej 7 (ściana frontowa od strony trawnika).”

„Plac Wolności od strony ul. Piastowskiej.”

„Budynek jw. widziany od strony ul. Wrocławskiej i kościoła.”

„Budynek przy ul. Piastowskiej nr 13.”

„Widok w kierunku mostka od pl. Wolności (w głębi po lewej mur, a po prawej kościół).”

LUBIN, wrzesień 1982 r. Materiały Wojskowej Prokuratury Garnizonowej we Wrocławiu; zbiory IPN we Wrocławiu

„Widok ogólny placu Wolności w kierunku ul. Odrodzenia. Nr 1 oznaczono miejsce układania z kwiatów symboli sakralnych. Było to hasłem do gromadzenia się demonstrantów.”

„Ul. Odrodzenia od strony pl. Wolności.”

„Widok na budynek przy ul. Piastowskiej nr 7. Od strony placu Wolności, w głębi mur zabytkowy.”

„Budynek przy ul. Piastowskiej 7 (ściana frontowa od strony trawnika).”

„Plac Wolności od strony ul. Piastowskiej.”

„Budynek jw. widziany od strony ul. Wrocławskiej i kościoła.”

„Budynek przy ul. Piastowskiej nr 13.”

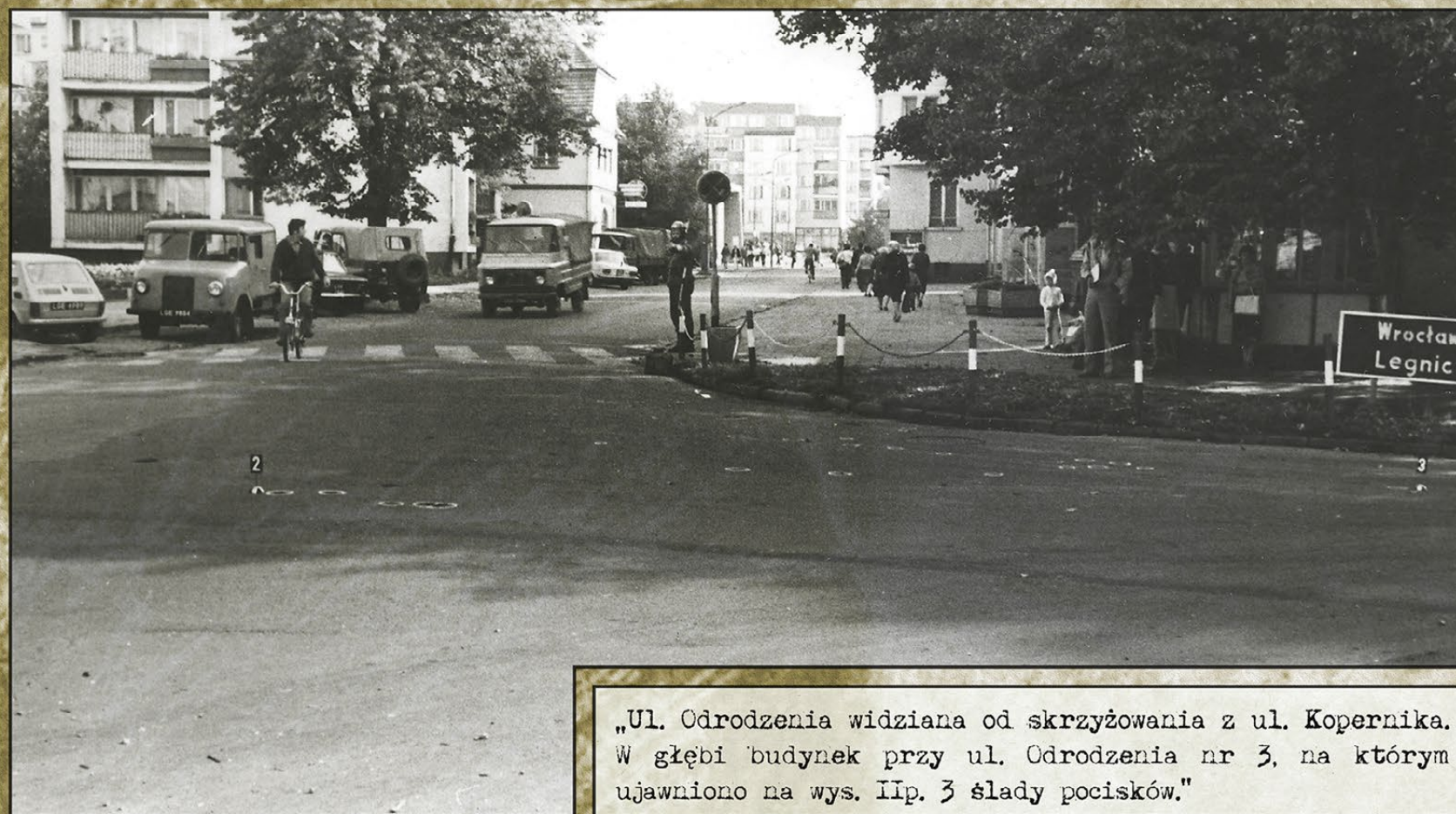

„Widok w kierunku mostka od pl. Wolności (w głębi po lewej mur, a po prawej kościół).”

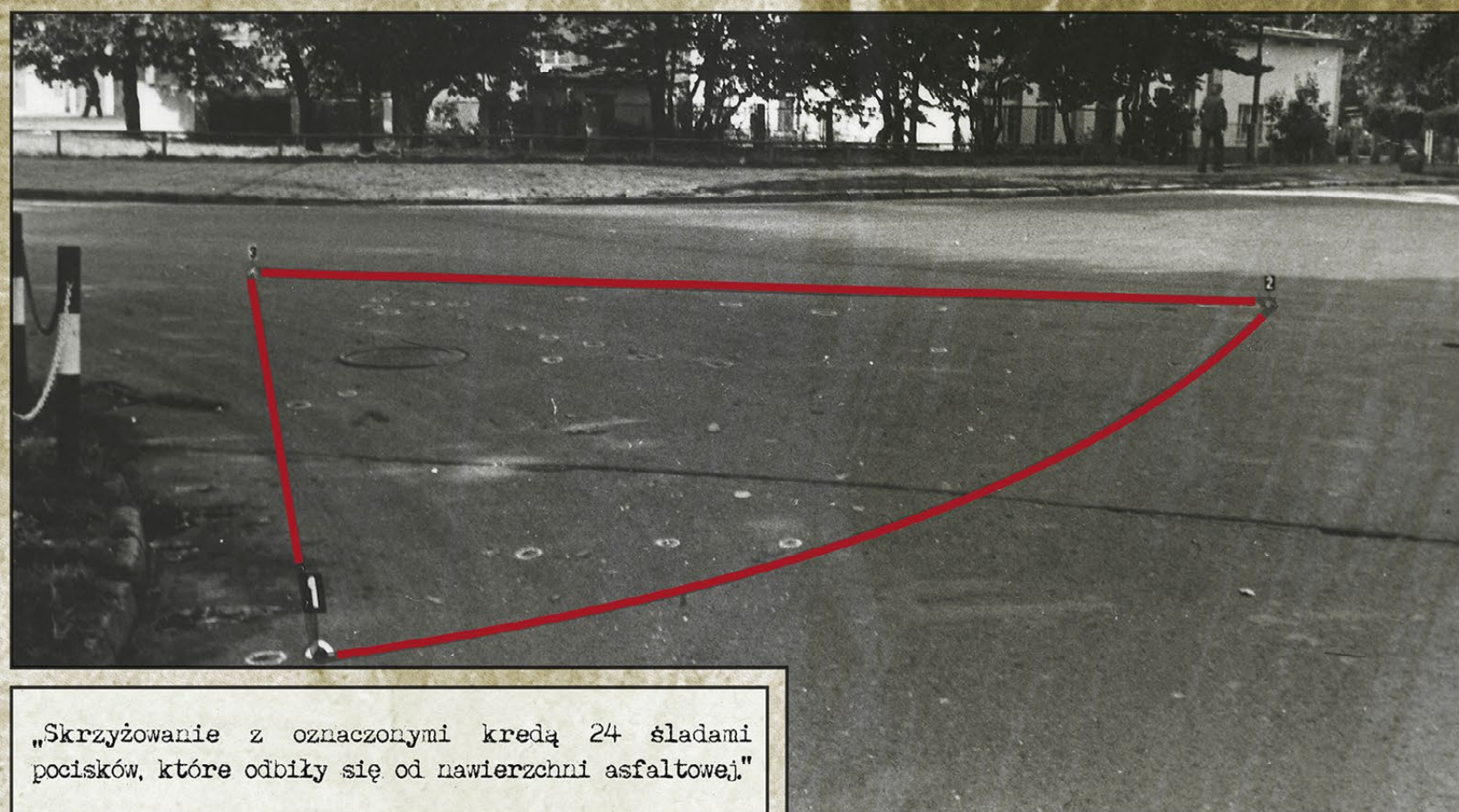
LUBIN, wrzesień 1982 r. Materiały Wojskowej Prokuratury Garnizonowej we Wrocławiu; zbiory IPN we Wrocławiu

„Widok na pijalnię piwa „Gwarek” - widok ze skrzyżowania ulic Odrodzenia i Kopernika.”

„Ul. Odrodzenia widziana od skrzyżowania z ul. Kopernika. W głębi budynek przy ul. Odrodzenia nr 3, na którym ujawniono na wys. IIp. 3 ślady pocisków.”

„Skrzyżowanie z oznaczonymi kredą 24 śladami pocisków, które odbiły się od nawierzchni asfaltowej.”

„Skrzyżowanie j.w. z zaznaczeniem kierunku lotu odbitych pocisków”

„Nr 1 i 2 oznaczono miejsce znalezienia śmiertelnie rannych A. Trajkowskiego i M. Poźniaka przy ul. Kopernika. W głębi skrzyżowanie skąd leciały odbite rykoszetem pociski.”

„Zbliżenie na miejsce znalezienia śmiertelnie rannych osób na chodniku przy ul. Kopernika w pobliżu skrzyżowania z ulicą Odrodzenia.”

BEZPIECZNE PRZEKRACZANIE PROGU SIERPNIOWEGO

Wydawca: Ośrodek Kultury „Wzgórze Zamkowe” w Lubinie,
ul. Pruzi 7 i 9, www.wzgorzezamkowe.pl

Opracowanie graficzne: Tomasz Pulwer

Szanowni Państwo!

- Ta opowieść nie ma końca. Do tej pory bowiem nie mamy odpowiedzi na wiele pytań związanych z przyczynami i przebiegiem akcji Milicji Obywatelskiej 31 sierpnia 1982 r. Dla jednych będzie to zaplanowana pacyfikacja niepokornego miasta, dla innych to zbieg niefortunnych przypadków podparty słabym wyszkoleniem funkcjonariuszy aparatu przemocy, a także panującym tam bałaganem.

Nasza opowieść opiera się na dostępnym nam materiale fotograficznym. Chcieliśmy po prostu pokazać jak było – i opowieść umieścić w ramach czasowych zawartych w notatkach oficera dyżurnego Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Legnicy – uzupełnionych o dane zawarte w materiałach sądowych.

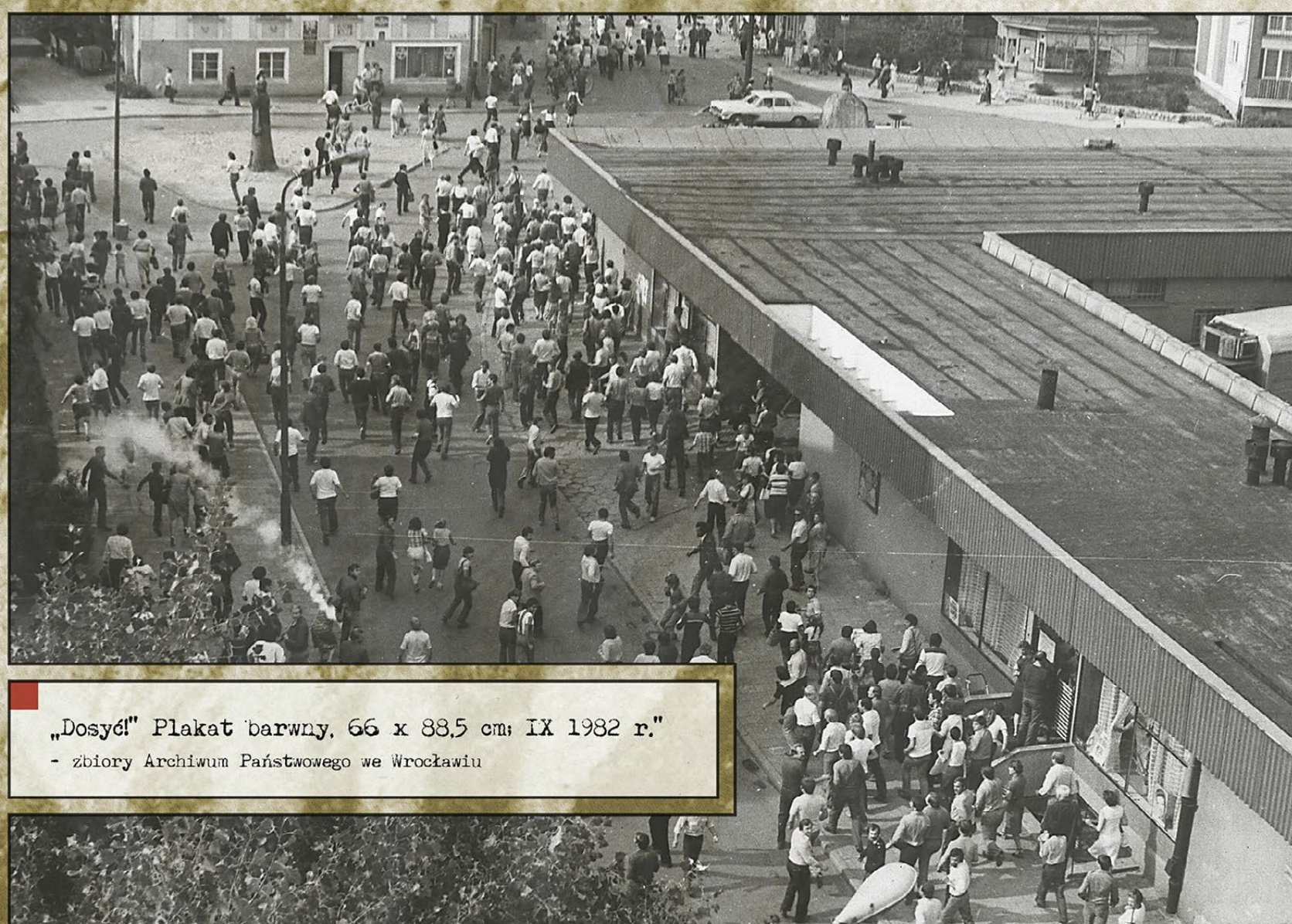
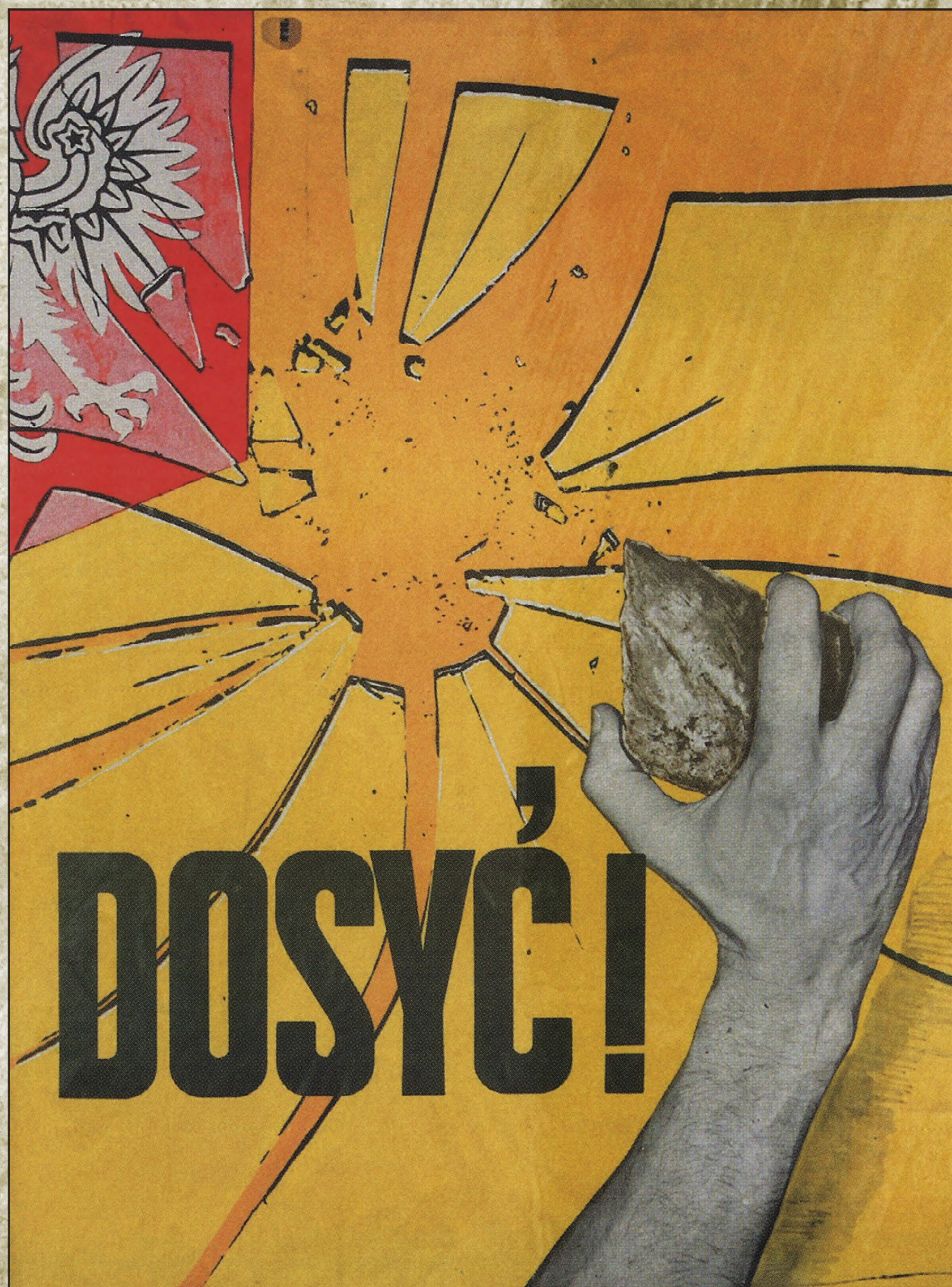
- Zdjęcia pochodzą z kilku źródeł:
Krzysztof Raczkowiak (www.lubin82.pl)
Ryszard Bober (dzięki uprzejmości Ośrodka Pamięć i Przyszłość we Wrocławiu)
Materiały Operacyjne Prokuratury Garnizonowej we Wrocławiu (dzięki uprzejmości Instytutu Pamięi Narodowej – Oddział Wrocław)

- I jeszcze kilka słów wyjaśnienia:

Tytuł wystawy: Bezpieczne przekraczanie progu sierpniowego – to nazwa akcji aparatu partyjnego, MO i SB w sierpniu 1983 r. w pierwszą rocznicę zbrodni lubińskiej – wtedy nazywanej wydarzeniami. W 1982 r. władza już od połowy sierpnia szykowała się do manifestacji związanych z podpisaniem umów sierpniowych 1980 r. Jak widać wyjątkowo nieudolnie i brutalnie potraktowała swoje społeczeństwo.

Tablica tytułowa: Plakat propagandowy wydany we wrześniu 1982 r. na zlecenie Wydziału Ideologicznego Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, mający na celu zdyskredytowanie działalności opozycji niepodległościowej skupionej wokół ówczesnej Solidarności i przerzucenie odpowiedzialności z MO i SB na demonstrantów.

Marek Zawadka

„Dosyć!” Plakat barwny, 66 x 88,5 cm; IX 1982 r.”
- zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu